

پرستش خداوند ایجاد می‌شود، و هر مسلمانی علاقه‌مند به افزایش حضور مردم در این مکان مقدس می‌باشد، لازم است به گونه‌ای اداره شود که بیشترین میل و رغبت را در مؤمنین برای حضور مداوم فراهم سازد. برای دستیابی به این هدف ارزشمند و الهی، بایستی از جهت ساختمان، تجهیزات، تأسیسات و... به گونه‌ای عمل شود که بر جاذبه‌های مشروع مسجد افزوده و در چگونگی اداره مسجد نیز میل عمومی مؤمنین لحاظ گردد.

امروزه در جوامع گوناگون، مدیریت مشارکتی از تأثیرات شگرفی

در بحث‌های مربوط به فرصت‌های تبلیغی به اماکن و فضاهاى تبلیغ رسیدیم و در مجله شماره ۵۳ بیان شد که بهتر است فضاهاى تبلیغی در مسجد متمرکز شده و بودجه‌هاى مردمی به سوی مسجد سوق داده شود. در این راستا مطالبی درباره اهمیت و جایگاه مسجد بیان گردید و مباحثی در مورد مدیریت و کارگزاران مسجد مطرح شد. در این شماره بطور گذرا بحث اداره مسجد را مطرح می‌کنیم.

اداره مسجد

از آنجا که مسجد یکی از اماکن عمومی مسلمانان است و جهت

را به مطالعه آیات و روایات مربوط به مشورت سفارش می‌نمائیم. پس از مطالعه آیات و روایات بهتر است اندکی تأمل و تعمق شود تا شیوه‌های عملی ساختن مشورت متناسب با مدیریت مسجد پیش بینی و در مسجد بکار گرفته شود.

در مدیریت مشارکتی برای جلب همدلی و همراهی نیروها، سیستم پیشنهادات ارائه گردیده و در مجموعه‌های کارگری، تولیدی، اقتصادی، اداری و فرهنگی، آثار بسیار مطلوبی به همراه داشته است که در اینجا با توجه به ویژگیهای مسجد با اندک تغییراتی بیان می‌شود.

۱. تبیین جایگاه مشورت

روحانی مسجد قبل از فعال سازی سیستم پیشنهادات، مردم را به اهمیت و جایگاه مشورت توجه داده، آیات و روایات مربوطه را مطرح و از آنان می‌خواهد جهت بهبود فعالیت‌های مسجد پیشنهادات خود را ارائه کنند.

۱. آل عمران / ۱۵۹.

برخوردار بوده، و توانسته است امکانات و نیروهای انسانی را در جهت نیل به اهداف سازمانهای مختلف بسیج کند.

در اداره مسجد نیز می‌توان با بهره‌گیری از این شیوه مدیریتی، علاقه و میل افراد زیادی را با مسجد همراه ساخته، بر رونق مساجد افزود.

مدیریت مشارکتی و اسلام

مدیریت مشارکتی در آموزه‌های دینی ما از جایگاه بسیار مهمی برخوردار بوده، تحت عنوان «شور» و «مشورت» و «مشاوره» مطرح گردیده است.

در اهمیت مشورت همین بس که خداوند به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله دستور می‌دهد که با مردم درباره چگونگی حکومت مشورت کند.

«وَأَشَاؤُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»^۱ «با مردم در امور مشورت کن و هنگامیکه تصمیم گرفتی بر خدا توکل نما»

اگر بخواهیم آیات و روایات مشورت را مطرح کنیم، بحث به درازا می‌انجامد؛ لیکن مبلغان محترم

۲. محدوده مشورت

مشورت به معنای هم اندیشی و هم فکری جهت یافتن بهترین گزینه در امور علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی می باشد. این مسئله از نظر اسلام بسیار ارزشمند بوده و بر آن توصیه شده است؛ زیرا زمینه رشد و تعالی جوامع انسانی در همه شاخصهای فوق را فراهم می سازد. لیکن باید توجه داشت که محدوده بکارگیری این امر مهم، در غیر از حیطه تشریح است؛ بدین معنی که اگر در جایی دستوری از طرف شارع مقدس وضع شده باشد، از حیطه مشورت خارج است. مشورت برای دستیابی به بهترین طریق، موفق ترین شیوه و ارزشمندترین هدف وضع گردیده است، لیکن باید توجه داشت که اگر امری از طرف شارع به عنوان مصلحت بندگان خدا تشخیص داده شد،

حتماً در دستیابی به صلاح و دوری از فساد، صائب تر از تشخیص فکر جمعی بندگان خداست.

از اینرو باید مردم را توجه داد که برای اداره بهتر مسجد پیشنهاداتی پذیرفته می شود که خلاف دستورات شرع مقدس نباشد.

۳. دریافت پیشنهادات

پس از آماده سازی و ایجاد انگیزه در مردم، برای ارائه پیشنهادات اقدامات ذیل باید انجام شود:

الف. صندوق پیشنهادات در محلی از مسجد نصب گردد که در معرض دید مردم قرار داشته باشد.

ب. در کنار صندوق، برگه های پیشنهادات و قلم برای نوشتن پیشنهاد قرار داده شود. این برگه ها بهتر است به شکل ذیل باشد.

مشخصات پیشنهاد دهندگان

اسم یا اسامی:..... تلفن:.....

آدرس:.....

پیشنهاد:.....

۴. پیشنهاد گروهی

به مردم گفته شود که اگر اهل مسجد به صورت گروهی و با تشکیل جلسه برای برنامه‌ها و مسائل مسجد به پیشنهادی دست یافتند و آن پیشنهاد را ارائه کردند، نسبت به پیشنهادهای فردی از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و با دقت و حساسیت عمیق‌تری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵. توضیح در هیئت اماناء

اگر پیشنهادی گروهی بود، مسئول و یا نماینده گروه می‌تواند با حضور در هیئت اماناء از ایده و پیشنهاد خود دفاع کرده، توضیحات لازم را بیان کند. همچنین در صورتی که پیشنهادی فردی بود، لیکن از عمق و پیچیدگی برخوردار بود، با تشخیص هیئت اماناء، پیشنهاد دهنده می‌تواند با حضور در جلسات تصمیم‌گیری مسجد، به تبیین پیشنهاد خود پردازد.

۶. کلید صندوق

بهرتر است کلید صندوق پیشنهادات در اختیار روحانی و یا یکی از معتمدین مورد وثوق قرار داده شود تا او همه پیشنهادات را به جلسه هیئت اماناء آورده، و

در آنجا مورد بحث قرار گیرد.

۷. بررسی پیشنهادات

همه پیشنهادات در هیئت اماناء مطرح و پس از تصمیم‌گیری نسبت به هر پیشنهاد، نتیجه در اشکال ذیل به پیشنهاد دهنده منعکس می‌شود:

الف. اگر پیشنهادی پذیرفته نشد، دلایل عدم پذیرش، براساس تشخیص هیئت، کتباً یا به صورت حضوری برای پیشنهاد دهنده بیان می‌شود.

ب. در صورتی که پیشنهاد با تغییراتی پذیرفته شد، ضمن تشکر از پیشنهاد دهنده، اعلان می‌شود که پیشنهاد شما الهام بخش تصمیم دیگری در هیئت اماناء گردید.

ج. اگر پیشنهاد پذیرفته شد، علاوه بر تشکر کتبی و شفاهی، در بین مردم - به گونه‌ای که ایجاد حساسیت نکند - از ایشان قدردانی می‌شود.

بهرتر است اسامی پیشنهاد دهندگانی که پیشنهاد آنها پذیرفته شده، در لیستی ثبت و در مسجد جهت تشویق آنان نصب گردد.

۸. پس از تصمیم‌گیری

پس از گردآوری پیشنهادات و

مشورت برای دستیابی به بهترین طریق، موفق ترین شیوه و ارزشمندترین هدف وضع گردیده است، لیکن باید توجه داشت که اگر امری از طرف شارع به عنوان مصلحت بندگان خدا تشخیص داده شد، حتماً در دستیابی به صلاح و دوری از فساد، صائب تر از تشخیص فکر جمعی بندگان خداست.

ممکن است به دلالتی گزارش فرایند اجرا یا مصلحت نباشد و یا ضروری تشخیص داده نشود، که براساس تشخیص هیئت امناء اقدام می گردد.

تا اینجا مباحث مربوط به مدیریت مشارکتی با ویژگیهای مسجد مطرح گردید و انشاء الله نکات مربوط به معماری مسجد در شماره های بعدی بیان خواهد شد.

تصمیم گیری درباره آنها، تازه فعالیت آغاز می شود. در هنگام اجرای تصمیمها ممکن است یکی از حالات ذیل پدید آید:

الف. پیشنهاد اجرا شود و هیچ مشکلی پیش نیاید؛ این بهترین گزینه خواهد بود. فقط لازم است در صورتی که تبعات خاصی ندارد، گزارش فعالیت برای مردم بیان شود.

ب. پیشنهاد اجرا شده، لیکن به دلالتی در حین اجرا با مشکل مواجه شده و با تغییراتی تصمیم اجرا گردد؛ در این صورت نیز گزارش فرایند اجرا برای مردم مطرح می گردد.

ج. در مراحل اجرای تصمیم مشکلی پیش آمده که مردم با همیاری و مساعدت می توانند به حل مشکل کمک کنند؛ در این صورت با فعال سازی نیروها و امکانات مردمی به رفع مشکل پرداخته می شود.

د. پس از پیگیری زیاد، تصمیم گیرندگان به خطا بودن تصمیم پی برده و یا اینکه بطور کلی انجام آن تحقق ناپذیر برآورد می شود؛ در این صورت نیز خیلی صادقانه و راحت با مردم در میان گذاشته می شود.

قابل ذکر است که در همه موارد فوق،